

Primljeno: 29.05.2019				
Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02-631/19-		61/2		

AGENCIJI ZA KONTROLU I OBEZBJEĐENJE KVALITETA VISOKOG OBRAZOVANJA

PODGORICA

Odlukom Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja br. 02-631/19-61/1, od 15.02. 2019. godine, imenovana je Komisija za akreditaciju studijskog programa doktorskih studija „MARKETING“, na Fakultetu za ekonomiju i biznis, Univerziteta „Mediteran“ Podgorica, ul.Mihaila Lalića br.1, u sastavu:

1. Prof. dr Jelena Kočović, Ekonomski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu, predsjednica Komisije
2. Prof. dr Ana Lalević Filipović, Ekonomski fakultet u Podgorici. Univerzitet Crne Gore, članica Komisije
3. Prof. dr Jadranka Kaluđerović, Institut za strateške studije i projekcije, članica Komisije

Komisiji je stavljeno u zadatak da razmotri dostavljeni Zahtjev za akreditaciju studijskog programa doktorskih studija „MARKETING“, na Fakultetu za ekonomiju i biznis, Univerziteta „Mediteran“ Podgorica, kao i svu ostalu prateću dokumentaciju. Nakon toga, uz neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je imala nadalje obavezu da dostavi Agenciji Izvještaj o ocjeni kvaliteta studijskog programa, njegove usklađenosti sa profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila materijal, koji je dostavljen od nadležnih sa Fakulteta za ekonomiju i biznis, Univerziteta „Mediteran“ Podgorica a koja se sastoji od dva foldera:

- **Fakultet za ekonomiju i biznis-elaborat** (Zahteva za akreditaciju studijskog programa; CV nastavnika i saradnika angažovanih na Fakultetu za ekonomiju i biznis; Nastavni program i info liste; Sporazme o saradnji sa institucijama)

Dopuna dokumentacije (Dopuna zahtjeva od 05.02.; CV Jelena Žugić; Odbranjani doktorati, potencijalni mentori doktorata, Pravilnik o upisu, studiranju na doktorskim akademskim studijama i sticanju zvanja doktora nauka i dr.

Nakon održanog sasastanka, Komisiji je dana 07.05.2019. godine elektronskim putem dostavljena **dodatna dokumentacija, kao i i dopuna dokumentacije** 15.05.2019. (Ugovori o angažmanu nastavnog osoblja; Spisak odbranih magistarskih teza; Učešće na projektima, FEB; Licenca Univerziteta Mediteran iz 2006.g.; Nastavni plan i program master; Ostalo (komentari..))

U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je posjetila Fakultet za ekonomiju i biznis, Univerziteta „Mediterran“ Podgorica i obavila razgovor sa upravom Fakulteta (dekanom i prodekanom), šefovima katedara, rukovodiocem master i doktorskih studija, predstavnicima studentskih organizacija, administrativnim osobljem, kao i predstavnicima poslodavaca u kojima se zapošljava kadar školovan na Univerzitetu „Mediterran“.

Polazeći od Zakona o visokom obrazovanju Crne Gore, odredbi Pravilnika o standardima i normativima za akreditovanje studijskih programa doktorskih studija (u daljem tekstu Pravilnik za akreditaciju), kao i Kriterijuma i standarda za početnu akreditaciju studijskih programa na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori (u daljem tekstu Kriterijumi i standardi za početnu akreditaciju), Komisija Agenciji za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja podnosi sljedeći:

I Z V J E Š T A J

1. UVODNA RAZMATRANJA

Komisija je nakon proučenog zahtjeva za akreditaciju kao i drugog dostavljenog materijala, posjetila Fakultet za ekonomiju i biznis, Univerziteta „Mediterran“ Podgorica dana 25. 04. 2019. godine, provjerila podatke sadržane u aplikaciji i sačinila sljedeću analizu:

Standard: *Opšti podaci*

Studijski program doktorskih akademskih studija MARKETING se realizuje na Univerzitetu Mediteran, organizaciona jedinica Fakultet za ekonomiju i biznis, koja poseduje akreditaciju magistarskih studija Marketing menadžment odnosno iz oblasti za koju se traži akreditacija doktorskih studija (na osnovu Odluke Savjeta za visoko obrazovanje broj 05-1/5-65 od 14.juna 2013 o reakreditaciji magistarskih studija Marketing menadžment -60 ECTS i na osnovu rešenja Ministarstva prosvete UP I broj 060-23/2017 od 13. aprila 2017. godine o dopuni licence, kojom je pored magistarskih licenciran program doktorskih studije Marketing menadžment, obima 180 ECTS kredita za 5 studenata). Na taj način ispunjen je uslov koji se traži po Zakonu o visokom obrazovanju (“Službeni list RCG”, broj 60/03). Akreditacija navedenih magistarskih studija i licenca izdate su najmanje dvije godine prije apliciranja za doktorske studije.

Studijski program doktorskih studija koji je predmet akreditacije ima 180 ECTS kredita.

Visokoškolska ustanova nema najmanje jednog nastavnika zaposlenog sa punim radnim vremenom na neodređeno vrijeme koji je bio mentor u izradi doktorata iz oblasti za koju se traži akreditacija studijskog programa doktorskih studija ali ima jednog nastavnika zaposlenog sa punim radnim vremenom koji u svojstvu mentora vodi izradu doktorata koji je još uvek u postupku. Na taj način ovaj standard je delimično ispunjen.

Ustanova posjeduje sve relevantne odluke NNV, Upravnog odbora i Senata Univerziteta Mediteran o usvajanju studijskog programa “Marketing” doktorskih studija i usvojila je Pravila o upisu, studiranju na doktorskim studijama i sticanju zvanja doktora nauka.

Standard delimično ispunjen.

Preporuka: Ustanova bi trebalo da primi u stalni radni odnos bar jednog profesora koji je već bio mentor u izradi doktorata na nekoj uglednoj visokoškolskoj ustanovi da bi u celini bio ispunjen ovaj standard.

Standard: *Organizaciona struktura i institucionalna organizovanost*

Organi ili odgovarajuća tijela, koja prate realizaciju obrazovnog programa su definisana Statutom Univerziteta Mediteran (Komisija je imala uvid u prečišćeni tekst sa izmjenom od 18.07.2018. godine). Organi za praćenje realizacije obrazovnih programa uključuju tijela na nivou Univerziteta kao i tijela na nivou Fakulteta.

Na nivou Univerziteta odgovorajuća tijela su: Savjet osnivača; Upravni odbor; predsjednik Univerziteta; Senat; rektor; Rektorski kolegijum; Rektorski kolegijum u proširenom sastavu i Komisija za praćenje, obezbjeđivanje, unapređivanje i razvoj kvaliteta.

Savjet osnivača čini po jedan predstavnik svih osnivača – članovi Savjeta osnivača. Savjet osnivača vrši izmjene i dopune Ugovora o osnivanju; donosi Statut Univerziteta; bira i razješava predjednika i rektora kao i članove Upravnog odbora; utvrđuje naučno istraživački, obrazovnu i razvojnu politiku Univerziteta. Savjet osnivača takođe odlučuje o statusnim i organizacionim promjenama; odlučuje o uvođenju, ukidanju i spajanju studijskih programa kao i o ukidaju Univerziteta. **Upravni odbor** ima 7 (sedam) članova i čine ga: šest predstavnika osnivača i jedan predstavnik studenata. Nadležnosti upravnog odbora su detaljno regulisane Statutom Univerziteta. Upravni odbor bira članove Senata na predlog Rektora, uz prethodno pribavljenu pismenu saglasnost Predsjednika Univerziteta. **Predsjednika Univerziteta** bira Savjet osnivača

na predlog osnivača koji sam ili sa drugim osnivačem ima više od 5% osnivačkog kapitala. Ovlašćenje predsjednika uključuju i nadgledanje i vršenje nadzora rada Univerziteta i svih njegovih organizacionih jedinica.

Najviše akademsko tijelo – stručni organ **Univerziteta je Senat Univerziteta**. **Senat** čine devet članova: predsjednik Univerziteta; rektor; zamjenik rektora; prorektor predstavnici organizacionih jedinica iz reda akademskog osoblja i dva predstavnika studenata Senat odlučuje o pitanjima nastavne, naučne, umjetičke i stručne djelatnosti Univerziteta; razmatra strategiju razvoja akademskih aktivnosti Univerziteta, utvrđuje strukturu i sadržinu studijskih programa i predmeta (kurseva); vrši izbor u akademska i naučna zvanja, donosi odluke u proceduri sticanja akademskog stepena magistra i doktora nauka; odlučuje o broju studenata za upis u skladu sa Zakonom.

Rektor je odgovoran za zakonit, efikasan i kvalitetan rad Univerziteta, kao i za rukovođenje u okviru poslovne politike utvrđene od strane Upravnog odobra Univerziteta. Rektora bira Savjet osnivača na predlog Predsjednika Univerziteta, bez ili na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Univerzitet. Rektor mora imati zvanje redovnog profesora i mandat mu je tri godine. Rektor, u okviru svojih ovlašćenja: podnosi predloge organima upravljanja Univerzitetom koji se odnose na obrazovanje i misiju Univerziteta; izvršava odluke Savjeta osnivača, Upravnog odbora, Senata i Predsjednika Univerziteta; predlaže predsjedniku dekane rukovodioce departmana i drugih organizacionih jedinica Univerziteta, itd. **Rektorat** je tijelo u kojem se obavljaju stručni, administrativno – tehnički i drugi slični poslovi Univerziteta. Rektorat svoju djelatnost ostvaruje preko Rektorskog kolegijuma i Rektorskog kolegijuma u proširenom sastavu. **Rektorski kolegijum** čine: rektor, zamjenik rektora, prorektori, izvršni direktor, sekretar Univerziteta i finansijski direktor. **Rektorski kolegijum u proširenom sastavu čine:** članovi Rektorskog kolegijuma, dekani, rukovodioci departmana i rukovodioci drugih organizacionih jedinica Univerziteta.

Komisiju za praćenje, obezbjeđivanje, unapređivanje i razvoj kvaliteta na Univerzitetu studijskih programa, nastave i uslova rada obrazuje Senat radi praćenja i kontrole razvoja kvaliteta Univerziteta. Komisija za obezbjeđenje i praćenje kvaliteta rada u svom sastavu ima: prodekane za nastavu, sekretara Univerziteta, predstavnika nastavnika, predstavnika saradnika u nastavi i predstavnike studenata (20% od ukupnog broja članova).

Na nivou Fakulteta organi koji su zaduženi za praćenje realizacije obrazovnih programa su: Naučno –nastavno vijeće, dekan i Komisije za obezbjeđenje u unapređenje kvaliteta.

Naučno –nastavno vijeće je stručni organ fakulteta. Vijeće čine: dekan; prodekan; akademsko osoblje koje je u radnom odnosu na fakultetu i predstavnici studenata u broju od 20% ukupnog broja članova Vijeća. Vijeće: prati organizaciju i realizaciju nastavnih aktivnosti i rada studenata

na fakultetu; daje mišljenje i predloge dekanu o svim pitanjima koja se odnose na realizaciju nastave na fakultetu i daje predloge Senatu u vezi sa promjenama u strukturi i sadržini studijskog programa i predmeta. **Dekan** rukovodi fakultetom. Dekan se bira iz reda profesora sa fakulteta osim ukoliko predsjednik Univerziteta drugačije ne odluči. Dekan je u obavezi da podnese program o razvoju univerzitetske jedinice. U skladu sa Statutom Univerziteta, na nivou organizacionih jedinica Univerziteta mogu se osnivati

Komisije za obezbjeđenje u unapređenje kvaliteta. Komisiju za unapređenje i obezbjeđenje kvaliteta na organizacionoj jedinici imenuje Vijeće jedinice. Komisiju čine Prodekan za nastavu, akademsko osoblje sa akademskim, odnosno naučnim zvanjem i predstavnik studenata.

U okviru Fakulteta se mogu osnivati Departmani za master i doktorske studije, a njihovi organi su: Vijeće departmana i rukovodilac departmana.

Stručni organ departmana za postdiplomske i doktorske studije je **Vijeće departmana**. Članovi Vijeća departmana su nastavnici koji izvode nastavu u okviru departmana. **Rukovodilac Departmana za master i doktorske studije** je rukovodni organ Departmana. Rukovodilac Departmana je po funkciji predsjednik vijeća departmana. Rukovodiocje Departmana master i doktorskih studija imenuje predsjednik Univerziteta, samostalno ili na predlog rektora. Rukovodioci magistarskih i doktorskih studija za svoj rad odgovaraju dekanu, rektoru i predsjedniku. Rukovodilac Departmana za master i doktorske studije je prof.dr Jelena Žugić, redovni profesor na Univerzitetu Mediteran. Od 01.03.2007. godine stalno je zaposlena na Fakultetu za ekonomiju i biznis Univerziteta Mediteran.

Predstavnici studenata su uključeni u Senat Univerziteta, Upravni odbor Univerziteta, Naučno – nastavno vijeće Fakulteta, Komisiju za kontrolu kvaliteta, Komisiju za disciplinski postupak studenata, Komisiju za promociju Fakulteta.

Na bazi raspoložive dokumentacije može se zaključiti da Fakultet za ekonomiju i biznis, Univerziteta Mediteran ima statut i druga potrebna akta kojima se definišu organi i odgovarajuća tijela koja prate realizaciju obrazovnih programa. Takođe, studenti su uključeni u rad najznačajnijih tijela Univerziteta.

Shodno Pravilniku za akreditaciju (Član 3, standard – Organizaciona struktura i institucionalna organizovanost), kao i Kriterijumima i standardima za početnu akreditaciju (kriterijum 5. Regulatorna na nivou ustanove), konstatujemo da su ispunjeni svi traženi zahtjevi u okviru ovog standarda.

Standard: Podaci o studijskom programu

Nastavni plan je kreiran u skladu sa postavljenim ciljevima, ishodima učenja i ključnim vještinama koje studenti treba da steknu nakon završenih studijskih programa. Nastavni plan prati aktuelno stanje i trendove razvoja u marketinga .U skladu s misijom doktorskih studija, na studijskom programu **MARKETING** osposobljavaju se studenti da postanu istraživači u

marketingu. Svrha i ciljevi studijskog programa su usklađeni sa potrebama obrazovnog sistema Crne Gore.

Glavni ishod učenja je spremnost nakon završetka studija za naučni, nastavni i istraživačkih rad iz oblasti marketinga. To uključuje:

- Samostalno istraživanje, pripremu, javnu prezentaciju i naučno argumentovanu odbranu rezultata naučnih istraživanja;
- Sposobnost davanja podrške razvoju istraživanja u oblasti marketinga kroz odgovarajuća osmišljena teorijska, metodološka i primenjena istraživanja;
- Kritičko komplementarno korišćenje različitih teorijsko-metodoloških instrumenata i znanja u naučnom istraživanju relevantnih problema marketinga (i šire ekonomije);
- Sposobnost za širenje usvojenih naučnih saznanja i kreativnu implementaciju naučno verifikovanih rezultata istraživanja u praksi preduzeća, organizacija i drugih institucija, u cilju doprinosa društvenom i ekonomskom razvoju;
- Sposobnost da se samostalno konceptualizuju i kreativno rješavaju teorijski i praktično relevantni problemi savremene ekonomske nauke i prakse, kao i uže oblasti marketinga.

Shodno opštim ishodima učenja, kako je gore navedeno, koncipirani su i postavljeni detaljni ishodi učenja, kako slijedi:

- Spremnost za samostalan i visoko kvalitetan naučno-istraživački rad iz savremenih područja marketinga na fakultetima i univerzitetima.
- Spremnost za samostalan i visoko kvalitetan naučno-istraživačkog rad iz marketinga shodno potrebama savremenog poslovanja u okviru centara za istraživanje i razvoj kompanija.
- Spremnost samostalnog i visoko kvalitetnog naučno-istraživačkog rada iz marketinga, na naučnim institutima.
- Sposobnost za razvoj novih metoda i postupaka iz marketinga koji doprinose opštem razvoju društva u naučnim i stručnim institucijama.
- Sposobnost razvoja marketinga kao nauke i u Crnoj Gori na univerzitetima i naučnim institutima.
- Sposobnost pružanja visoko kvalitetnih marketing usluga zasnovanih na aktivnostima intenzivnog sticanja znanja u kompanijama za konsalting u marketingu.
- Pružanje konsaltinga u marketingu na domaćim i ino-tržištima.
- Upravljanje istraživačkim projektima u sektorima i službama za marketing analize.
- Vođenje statističkih istraživanja iz oblasti marketinga na nivou nacionalnih statistika.
- Razvoj naučne oblasti menadžmenta odnosa s kupcima i unapređenje prakse u toj oblasti.
- Razvoj naučne oblasti menadžment lanca snabdijevanja i unapređenje prakse u toj oblasti.

Na prvoj godini se izvodi nastava za 5 predmeta, ukupno 60 ECTS kredita. Druga godina je posvećena pripremnim istraživanjima za prijavu doktorata, prijavi doktorata kao i izradi seminarskih radova. Treća godina je posvećena izradi doktorske disertacije. Struktura kurikuluma obuhvata raspored predmeta po semestrima, fond časova aktivne nastave i ECTS kredite. Na sve tri godine je ukupno 180 ECTS kredita.

Ciljevi studijskog programa su jasno definisani kao i kurikulumi predmeta, koji su savremeni, dobro koncipirani sa jasno definisanim ishodima. Nastavni plan i program je uporediv sa nastavnim planovima sledećih univerziteta:

- The City Collage of the City University of New York, Deaprtment of Economics and Business, USA;
- Harvard Business School, Program Marketing;
- University of Oxford, Program Marketing;
- Cardiff Metropolitan University, School of Management – Cardiff;
- University of Montpellier, France, Program Management and Sale Marketing;
- University of Debrecen, Hungury, Doctoral programme in English;
- Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet ;
Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka

Standard je ispunjen u celini.

Preporuka je da se uvede više izbornih predmeta.

Standard: *Studenti*

Za upis na studijski program doktorskih akademskih studija neophodne su završene master akademske studije sa najmanje 300 ECTS bodova, odnosno završene najmanje petogodišnje studije (3+1+1) po propisima koji su važili do stupanja na snagu Zakona.

Opšti uslovi za upis na doktorske studije propisani su Zakonom, Statutom Univerziteta i „Pravilnikom o upisu, studiranju na doktorskim akademskim studijama i sticanju zvanja doktora nauka“, a bliži uslovi propisuju se i odgovarajućim studijskim programima. Upis na doktorske studije vrši se na osnovu javnog konkursa koji objavljuje Univerzitet. Za upis na doktorske studije zahteva se znanje bar jednog stranog jezika.

U slučaju da je broj prijavljenih kandidata za upis veći od broja određenog u konkursu, izbor kandidata koji su stekli pravo na upis vrši se na osnovu rezultata postignutih na master studijama i na osnovu dužine trajanja postdiplomskih studija. Planirani broj studenata je 10. Za ovaj broj studenata ispunjeni su prostorni i kadrovski uslovi kao i zahtevi tržišta rada u Crnoj Gori.

Pravila studiranja na doktorskim studijama su definisana Pravilnikom o upisu, studiranju na doktorskim akademskim studijama i sticanju zvanja doktora nauka/umjetnosti na Univerzitetu Mediteran Podgorica.

Pravila rada na doktorskim studijama sa doktorantima podrazumijevaju kontinuirane konsultacije sa predmetnim nastavnicima do konačnog polaganja završnog ispita.

Rad sa mentorom podrazumijeva ne samo konsultacije već i detaljnu saradnju po svim elementima doktorske teze. U specifičnim slučajevima, eventualnog odsustva kandidata, uspostavlja se kontinuirana korespondencija mailom, kako studentske službe, Departmana za postdiplomske tako i mentora.

Neophodno je da opterećenje studenata bude ravnomjerno raspoređeno, i da se njihov rad kontinuirano prati, a sastoji se od sljedećeg:

- Predavanja i konsultacije sa nastavnicima
- Istraživanja po predmetu
- Izrada seminarskih radova
- Slučajevi iz prakse
- Samostalni rad studenata
- Konsultacije sa mentorom (kontinuirano)
- Ispiti
- Odbrana dokorskog rada

Student stiče diplomu završenih doktorskih studija nakon što položi sve ispite predviđene nastavnim planom i programom postdiplomskog studijskog programa i odbrani doktorsku disertaciju. Prije odbrane doktorske disertacije student je u obavezi da objavi najmanje jedan rad u domaćem časopisu.

Standard je ispunjen u celini.

Standard: *Resursi za realizaciju doktorskih studija*

Resursi za realizaciju doktorskih studija treba da zadovoljavaju minimalne norme u sledećim standardima:

Ljudski resurs:

Za realizaciju studijskog programa doktorskih studija MARKETING obezbeđeno je 4 profesora, a po standardu bi trebalo najmanje 5 pa je **ovaj standard delimično ispunjen**. Od ukupno 4 angažovana nastavnika koji učestvuju u realizaciji studijskog programa 2 su zaposlena sa punim radnim vremenom na visokoškolskoj ustanovi odnosno 50 %, a dva su honorarno angažovana.

Preporuka: Iako su angažovani ugledni, kompetentni profesori sa odgovarajućim referencama preporuka je da se angažuje još jedan nastavnik sa punim radnim vremenom da bi u potpunosti bio ispunjen standard u delu koji se odnosi na ljudski resurs.

Prostorni resurs:

Fakultet za biznis i ekonomiju je smješten u poslovnoj zgradi u okviru Univerziteta Mediteran. Zgrada se nalazi na adresi: Josipa Broza Tita bb, Podgorica.

Ugovor o zakupu prostora za potrebe Univerziteta Mediteran zaključen je sa kompanijom Maxim Investment iz Podgorice (R-2542-16; R-2539-16; R-2540-16; R-2541-16; R-477-16) na period od 10 godina.

Postojeća zgrada Univerziteta ima dovoljno prostora za organizaciju nastave, administrativne prostorije i studentske aktivnosti. Površina zgrade je **2538 m²** raspoređene na četiri etaže.

Poslovna zgrada Univerziteta Mediteran posjeduje sljedeće prostorne karakteristike:

U suterenu (144 m²) se nalazi Data centar i IT služba Univerziteta, računarske sale, učionice, savremeni multimedijalni studio, grafički i fotografski studio kao i sala za projekcije, kapaciteta za 58 mjesta.

U prizemlju (388 m²) je smještena studentska služba, studentski parlament, biblioteka, učionice i računarske sale kapaciteta za 194 mjesta.

Na prvom spratu (481 m²) se nalaze amfiteatri, učionice i računarske sale ukupnog kapaciteta za 431 mjesta.

Na drugom spratu (215 m²) se nalaze kancelarije i zbornice za nastavno i administrativno osoblje, sala za sastanke, bife, kao i kabineti za upravu fakulteta i Univerziteta. Ukupnog kapaciteta 42 mjesta.

Studenti svih nivoa studija koriste raspoloživi prostor uz usklađeni raspored predavanja i vežbi.

U okviru i drugih zajedničkih površina svih fakulteta Univerziteta Mediteran, Fakultet za ekonomiju i biznis koriste i sljedeće površine: hodnici po spratovima (Suteren, I i II sprat), hodnici u kabinetskom dijelu (II sprat), Arhiva (Suteren), Prostorija za studentske aktivnosti (suteren).

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju i posjetom prostoru Fakulteta za ekonomiju i biznis Komisija može konstatovati da Fakultet za ekonomiju i biznis Univerziteta Mediteran raspolaže odgovarajućim prostorom za izvođenje nastave kao i prostorom za samostalni rad studenata. Tokom posjete, Komisija se uvjerila da je Fakultet za ekonomiju i biznis značajnim dijelom ispunio uslove za osobe sa invaliditetom, propisane Zakonom o visokom obrazovanju.

Studenti na doktorskim studijama Fakulteta za ekonomiju i biznis koriste učionični prostor, računarsku učionicu, biblioteku, prostorije studentske službe, prostoriju Studentskog parlamenta kao i zajedničke prostorije Univerziteta. Takođe, adekvatno svojim potrebama, studenti

doktorskih studija koriste i neophodnu opremu za istraživanje koja je prikazana u tabelama koje je su dostavljene u zahtevu.

Visokoškolska ustanova raspolaže sa odgovarajućim prostorom za izvođenje nastave i istraživačkog rada koji je značajno veći od 10m² po doktorantu.

Shodno Pravilniku za akreditaciju (Član 6, - Prostorni resurs) kao i Kriterijumima i standardima za početnu akreditaciju (kriterijum 4.2. Prostor i oprema, odnosno 4.21 i 4.22), konstatujemo da su ispunjeni traženi zahtjevi.

Finansiranje

Fakultet za ekonomiju i biznis primarno obezbeđuje sredstva za finansiranje doktorskih studija od školarine studenata na doktorskim studijama, koje se uplaćuju na jedinstveni žiro račun Univerziteta "Mediterran".

Pored navedenih školarina fakultet se finansira iz sljedećih izvora:

- Sredstva od naučno-istraživačkih projekata i dopuskog obrazovanja-dokvalifikacije i prekvalifikacije
- Organizovanja seminara, kurseva i konferencija.

S obzirom na to da je finansiranje centralizovano, organizacione jedinice Univerziteta nemaju sopstvene žiro račune. Uplaćena sredstva sa jedinstvenog računa Univerziteta raspodjeljuju se organizacionim jedinicama shodno Pravilniku o raspodjeli sredstava na Univerzitetu Mediteran i usvojenom finansijskom planu i koriste za bruto plate stalno zaposlenih, honorare za nastavnike i saradnike, materijalne troškove i nabavku stručne literature.

Ukupna ostvarena sredstva koja dobija Fakultet za ekonomiju i biznis omogućavaju kvalitetno obavljanje nastavno-obrazovnog i naučno-istraživačkog rada. Naučno-istraživački rad se finansira iz školarina studenata, učešća na nacionalnim i međunarodnim projektima (po konkursu), sponzorstva privrednih subjekata i dr.

Kada su u pitanju međunarodni projekti, studenti imaju mogućnost da učestvuju u CEEPUS i ERASMUS programima po osnovu potpisanih sporazuma sa drugim visokoobrazovnim institucijama u Evropi i regionu. Osim toga, studenti doktorskih studija, imaju mogućnost finansiranja i na osnovu konkursa Ministarstva nauke, Ministarstva prosvjete i Vlade, ili putem sponzorstava privrednih subjekata. (npr. doktoranta mr Mirjanu Marković sponzoriše Skupština CG, matična institucija u kojoj radi; drugog doktorata mr Seada Šahmana sponzoriše Ministarstvo rada i socijalnog staranja)

Standard ispunjen u celini.

Infrastrukturni resursi:

Doktorantima Fakulteta za ekonomiju i biznis je za potrebe praćenja nastave, izrade seminarskih radova i pisanje doktorske teze na raspolaganju Centralna univerzitetska biblioteka, koja se nalazi u sklopu zgrade Univerziteta, koja je opremljena bogatom literaturom potrebnom za izvođenje nastave. U biblioteci se obavlja i stručna obrada bibliotečke građe, obnova i nabavka bibliotečkog fonda.

Sa druge strane, na raspolaganju je i E-biblioteka sa dostupnim sledećim bazama podataka:

1. COBISS
2. arXiv
3. Bentham Open
4. BioMed Central
5. ChemIDplus
6. Dart – Europe E-theses Portal
7. DOAJ – Directory of Open Access Journals
8. DoiSerbia
9. DOAR – Directory of Open Access Repositories
10. Electronic Journals Library
11. ERIC- Education Resources Information Center
12. ETHOS – E-theses online service
13. FreeMedical Journals
14. Google Scholar
15. HRČAK – Portal hrvatskih znanstvenih časopisa
16. OpenThesis
17. PubMed Central (PMC)
18. ROAD – Directory of Open Access Scholarly Resources
19. USPTO – United States Patent and Trademark Office

U nastavku teksta je data Lista naučno-istraživačkih ustanova sa kojima se realizuje saradnja u predmetnoj oblasti doktorskih studija:

1. University of Debrecen, Hungary, Doctoral programme in English
2. Univerziteta u Beogradu, Ekonomski fakultet
3. Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka

4. Beogradska bankarska akademija, Beograd
5. Institut ekonomskih nauka, Beograd
6. Ekonomski fakultet u Zagrebu
7. Univerzitet u Subotici, Ekonomski fakultet

Kao poseban kvalitet organizacije doktorskih studija treba istaći koncept angažovanja eminentnih profesora u dopunskom i honorarnom radnom odnosu sa uglednih fakulteta iz inostranstva, što govori da je cilj Univerziteta Mediteran da obezbedi kvalitet u visokom obrazovanju. Činjenica da je do sada na Fakultetu za ekonomiju i biznis odbranjena samo jedna doktorska disertacija govori takodje o tome da je kvalitet doktorskih studija na prvom mestu za Mediteran univerzitet.

Pravila studiranja na doktorskim studijama su definisana Pravilnikom o upisu, studiranju na doktorskim akademskim studijama i sticanju zvanja doktora nauka/umjetnosti na Univerzitetu Mediteran Podgorica.

Standard ispunjen u celini.

Standard: ***Kompetentnost akademskog osoblja***

Angazovani nastavnici na realizaciji studijskog programa doktorskih studija imaju zvanje redovnog profesora. Reference stalno zaposlenih i honorarnih profesora ukazuju da se radi o uglednim profesorima koji imaju radove objavljene u indeksiranim stranim i referentnim domaćim časopisima iz oblasti kojima pripadaju predmeti na kojima su angažovani, što govori o njihovoj kompetentnosti da budu angažovani na izvođenju nastavnih aktivnosti na studijskom programu doktorskih studija. Iz navedenog spiska profesora, potencijalnih mentora sa njihovim priloženim referencama iz određenih oblasti koje pokriva studijski program evidentno je da je ispunjen standard kompetentnost akademskog osoblja. Svi angažovani profesori, kao što je navedeno, imaju reference mada one od strane podnosioca zahteva za akreditaciju nisu za sve profesore predstavljene po standardu (na primer navedeno je za 3 rada a traži se po standardu 5). Iz javno dostupnih podataka došli smo do informacija da svi navedeni profesori, kao i potencijalni mentori imaju odgovarajuće reference za angažovanje na studijskom programu doktorskih studija MARKETING.

Profesori angažovani na Fakultetu za ekonomiju i biznis su učestvovali u više naučnih projekata, kao što su PH-ELIM - Unaprijeđenje studijskih programa u oblastima upravljanja javnim zdravljem i medicinske informatike u Crnoj Gori, – European Commission Erasmus+Project, zatim Erasmus, Erasmus+, FP7, Devcore.

Profesori ovog Fakulteta su takođe, dobitnici prestižne Fulbright Scholar stipendije, koju finansira američka vlada, kao i nacionalnih stipendija izvrsnosti HERIC za postdoktorske studije u inostranstvu, koje su realizovane u saranji Ministarstva nauke, Ministarstva prosvjete i vlade

Crne Gore. Na taj način je Fakultet uključen u jačanje nacionalnih kapaciteta za istraživanje inovacija i konkurentnosti, prenos i primjenu stečenog znanja kroz akademski razvoj, podršku internacionalizaciji i jačanje privrednog sektora kroz ulaganje u ljudske resurse. Preko međunarodnih programa razmjene, kao što su ERASMUS + (K107) i CEEPUS, profesori su u zadnje dvije godine bili viziting predavači u brojnim evropskim zemljama, kao što su Poljska, Češka, Slovenija, Hrvatska, Slovenija, Bugarska, Turska, Grčka.

Sa druge strane, profesori su autori brojnih naučnih monografija, objavljenih u zadnje dvije godine, ne samo u Crnoj Gori, već i u Italiji i Francuskoj. Takođe, autori i koautori su značajnog broja radova objavljenih na SCI listi, SCOPUS-u, brojnim bazama podataka (Web of Sciences, Emerging Sources Citation Index - Thomson Reuters, CAB Abstract, EconLit, EBSCOhost, JEL CD, e-JEL, WWW.EconLit.org and WWW.AEAweb.org), učesnici brojnih međunarodnih i domaćih naučnih konferencija. Osim toga, profesori su i recenzenti u međunarodnim naučnim časopisima i u naučnim zbornicima sa međunarodnih konferencija širom svijeta.

Fakultet za ekonomiju i biznis je bio jedan od organizatora međunarodne konferencije „International Strategic Management Conference- Social Media and Marketing“, u saradnji sa Istanbul Technical University, Yildiz Technical University i Beykent University kao i međunarodnog simpozijuma “International Symposium on Business and Economics”.

Tekući naučnoistraživački projekti u koje je uključen Fakultet za ekonomiju i biznis su Phelim, Erasmus, Erasmus+, FP7.

Standard je ispunjen.

Preporuka: Shodno Pravilniku za akreditaciju (Član 7, Standard-Kompetentnost akademskog osoblja) konstatujemo da Fakultet za ekonomiju i biznis ima nastavnički kadar sa iskustvom naučnog i pedagoškog rada, ali uz preporuku da u narednom periodu napori nastavnika treba da budu usmjereni u pravcu objavljivanja radova iz oblasti studijskog programa i to u renomiranim međunarodno indeksiranim časopisima, kako bi se poboljšao kvalitet istraživačke djelatnosti kao i mentorska podrška prilikom izrade master radova.

Standard: Monitoring i kvalitet doktorskih studija

Fakultet za ekonomiju i finansije ima Komisiju za kontrolu studijskog programa doktorskih studija . Na Univerzitetu Mediteran odnosno Fakultetu za ekonomiju i biznis kontinuirano se vrši kontrola kvaliteta doktorskih studija stalnim praćenjem kurikuluma, odvijanja procesa nastave, angažovanja kompetentnih nastavnika i saradnika, ocenjivanja studenata, materijalnih sredstava i literature. U kontroli kvaliteta obezbijeđena je aktivna uloga studenata u svim segmentima rada.

Standard je ispunjen u celini bez formalnih primedbi.

ZAKLJUČNI STAV KOMISIJE

Komisija za akreditaciju studijskog programa doktorskih studija „Marketing“, na Fakultetu za ekonomiju i biznis, Univeziteta „Mediterran“ Podgorica analizirala je Zahtjev za akreditaciju pomenutog studijskog programa i ostalu relevantnu dokumentaciju, uz to i neposredno provjerila činjenično stanje posjetom Institucije dana 25.04.2019. godine nakon čega konstatuje da Fakultet, ispunjava uslove koje su propisani normativnim i podzakonskim aktima iz ove oblasti.

Konstatujemo da je studijski program doktorskih studija „MARKETING“, na Fakultetu za ekonomiju i biznis, Univeziteta „Mediterran“ Podgorica koncipiran kao moderan i kvalitetan studijski program, uskladen sa profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima, te obezbijedjenim neophodnim resursima za njegovu uspješnu realizaciju.

Shodno navedenom, Agenciji za kontrolu i obezbjeđivanje kvaliteta visokog obrazovanja, Komisija daje

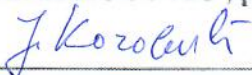
P R I J E D L O G

da na Fakultetu za ekonomiju i biznis, Univeziteta „Mediterran“ Podgorica izda sertifikat o akreditaciji studijskog programa doktorskih studija „Marketing“, uz uvažavanje preporuka koje su date u okviru zaključnih razmatranja pojedini tačaka.

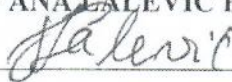
Podgorica, 27.05.2019.

Komisija za akreditaciju

prof. dr JELENA KOČOVIĆ, predsjednica Komisije

prof. dr ANA JALEVIĆ FILIPOVIĆ, članica Komisije

prof. dr JADRANKA KALUDEROVIĆ, članica Komisije

